doi:10.3359/oz0903049

članek

BIBLIOGRAFSKI ZAPISI ZA E-KNJIGE ZALOŽBE SPRINGER V COBIB.SI

Ema Dornik

Institut informacijskih znanosti Maribor

Kontaktni naslov:
ema.dornik@izum.si

Izvleček

V prispevku poročamo o uvozu bibliografskih zapisov za elektronske knjige založbe Springer v COBIB.SI, ki so javnosti dostopni od 3. 10. 2009. Pobudo za uvoz zapisov je dala Centralna tehnična knjižnica Univerze v Ljubljani. Predmet uvoza je 9.411 bibliografskih zapisov v formatu MARC 21. Prikazane so težave pri prenosu, napake in pomanjkljivosti v bibliografskih zapisih ter primeri. Predstavljene se splošne značilnosti in posebnosti po posameznih blokih formata COMARC/B. Uvoz bibliografskih zapisov in preslikava v format COMARC/B sta potekala v dveh korakih.

Ključne besede

COBIB.SI, preslikava formatov, format MARC 21, format COMARC/B

Abstract

The import of bibliographic records for electronic books from Springer Publishing House to COBIB.SI is addressed in this paper. These records have been publicly accessible in COBIB.SI since October 2009. The suggestion to import them was given by the Central Technological Library at the University of Ljubljana. Altogether 9411 bibliographic records in MARC 21 format were imported. Difficulties experienced during the transfer as well as errors and deficiencies in bibliographic records, and some examples are presented. General properties and particularities of individual blocks in COMARC/B format are described. The import of bibliographic records and mapping to COMARC/B format were carried out in two steps.

Keywords

COBIB.SI, format mapping, MARC 21 format, COMARC/B format

UVOD

Bibliografski zapisi za elektronske knjige založbe Springer (v nadaljevanju e-knjige) so kreirani v formatu MARC 21 po katalogizacijskih pravilih AACR2. Večina teh e-knjig je izdana leta 2005, 2006 in 2007. Predmet analize je bilo 9.420 bibliografskih zapisov, po izločitvi dvojnikov pa smo v COBIB.SI uvozili 9.411 bibliografskih zapisov. V testno bazo smo jih uvozili v dveh korakih. V prvem koraku uvoza smo uporabili preslikavo, ki se uporablja pri prevzemanju zapisov v COBIB.SI iz baze podatkov WorldCat, s čimer se izvede konverzija v format COMARC/B. Bibliografske zapise smo naložili v masko za neknjižno gradivo (N). Kreator zapisov je CTK::SPRINGER. Tako pripravljene zapise smo podrobneje analizirali in preverjali, do kolikšne mere so skladni s slovenskimi katalogizacijskimi pravili. Natančneje smo analizirali nekaj naključno izbranih bibliografskih zapisov, preverili pa smo tudi skladnost z izvirnimi dokumenti, dostopnimi v obliki *pdf* na spletni strani SpringerLink.

Nekatere ponavljajoče se napake in pomanjkljivosti v bibliografskih zapisih smo z dodatnim računalniškim programom v drugem koraku popravili. Večina teh popravkov je smiselnih le za zapise za e-knjige založbe Springer in jih ni možno uporabiti pri preslikavi poljubnih zapisov iz formata MARC 21 v format COMARC/B.

V nadaljevanju so opisani popravki v zapisih, ki so bili opravljeni v drugem koraku konverzije. Opozarjamo pa tudi na napake in pomanjkljivosti, ki so v zapisih ostale. Bibliografski zapisi za e-knjige, ki so bili predmet uvoza, so v COBIB.SI dostopni od 3. 10. 2009.

SPLOŠNE ZNAČILNOSTI

Jezik

Jezik katalogizacije večine uvoženih zapisov je angleščina.

Raba znaka NSB/NSE

V zapisih so bili napačno rabljeni ali pa so manjkali znaki za nesortiranje "≠" (znaki NSB/NSE). Med e-knjigami je bilo 18 bibliografskih zapisov z napačno rabljenimi znaki NSB/NSE, kar je bila posledica napačnih indikatorjev formata MARC 21 v polju 245 (npr. 2000 a≠Theo≠ory …). To smo programsko popravili. Kjer so znaki NSB/NSE manjkali, smo jih ob upoštevanju najpogostejših primerov rabe v vzajemni bibliografski bazi COBIB.SI dodali. Znake NSB/NSE smo programsko dodali, če se je naslov in dodatek k naslovu začel z naslednjimi členi: *A, An, Az, Das, De, Den, Der, Die, Ein, Eine, El, En, Gli, I, Il, L', La, Las, Le, Les, Lo, Los, The, Un, Una*. Rabo znakov NSB/NSE smo preverili tudi v poljih 225 (zbirka) in 210 (založništvo, distribucija itd.).

Diakritični znaki

Nabor znakov za naslove e-knjig je večji kot nabor znakov COBISS. Znaki, ki jih v naboru COBISS ni, so se v prenesenih zapisih nepravilno izpisali ali pa so bili po uvozu nadomeščeni z znakom "%". Takšne zapise smo v drugem koraku konverzije popravili, tako da smo za manjkajoče znake poiskali najbližji ustreznik v naboru COBISS. Nekatere znake smo tudi izpustili ali izbrisali (npr. znake "®", "™", "†", ker se tudi sicer po katalogizacijskih pravilih izpuščajo).

POSEBNOSTI PO POSAMEZNIH POLJIH IN PODPOLJIH FORMATA COMARC/B

0XX Blok za identifikacijo

001 Uvodnik zapisa

V bibliografske zapise v COBIB.SI je bila v podpolje 001e dodana številka ISBN tiskane verzije, ki je v izvirnih zapisih v formatu MARC 21 služila kot identifikator zapisa.

Polje in podpolje			
001		Uvodnik zapisa	Primer izpolnjenih podpolj
	a	Status zapisa	n – nov zapis
	b	Vrsta zapisa	l – elektronski viri
	c	Bibliografski nivo	m – monografska publikacija
	d	Hierarhični nivo	0 – ni hierarhičnega odnosa
	e	Stara številka zapisa	978-0-306-47843-7 (print ISBN)
	g	Koda popolnosti zapisa	3 – podnivo 3 (nepopolni opis)
	h	Oblika bibliog. opisa	i – zapis je delno v formatu ISBD
	7	Pisava katalogizacije	ba – latinica

Tabela 1: Primer izpolnjenih podpolj v polju 001

Uvodnik zapisa smo programsko dopolnili v drugem koraku konverzije (tabela 1).

010 Mednarodna standardna knjižna številka (ISBN)

Številka ISBN je bila brez vezajev in taka se je v prvem koraku uvoza prenesla tudi v podpolje 010a formata COMARC/B. Vezaje smo dodali programsko v drugem koraku konverzije, saj so po naših katalogizacijskih pravilih obvezni. Strukturo številke ISBN smo določili znotraj predpone 978 na osnovi porazdelitve razponov registracijskih skupin in registrantov, ki jih najdemo na straneh Mednarodne agencije za ISBN [3].

V nekaterih primerih se številke ISBN v zapisih razlikujejo od številk na predlogah. Tam so zapisane 10- ali 13-mestne številke ISBN, ki jih v zapisih v formatu MARC 21 ni bilo.

V nekaterih zapisih v formatu MARC 21 številke ISBN sploh ni bilo. Zato v teh zapisih po prvem koraku konverzije ni bilo polja 010. Dodali smo ga v drugem koraku s pomočjo seznama Springer-eBook Info List Dec 08.xls, ki je objavljen na Springerjevi spletni strani. V devetih zapisih polja 010 nismo mogli programsko dodati. Te primere bi bilo treba popravljati oz. dopolnjevati ročno.

V polja 010 sicer vnesemo vse številke ISBN, ki so navedene na publikaciji in se nanjo nanašajo. Preverjanje po naključno izbranih predlogah je pokazalo, da v nekaterih bibliografskih zapisih ni vnesenih vseh številk ISBN številk, ker so le-te manjkale v izvirnih bibliografskih zapisih v formatu MARC 21, čeprav so na predlogah natisnjene.

017 Drugi standardni identifikatorji

V prvem koraku se je v podpolje 856u konvertiral URL (enolični krajevnik vira), ki je bil vpisan v obliki npr. http://dx.doi.org/10.1007/11861201. Ker URL temelji na DOI (digitalni identifikator objekta), smo v drugem koraku konverzije DOI programsko vpisali v podpolje 017a in dodali podpolje 0172 s kodo za vrsto oznake *doi – digitalni identifikator objekta*. Oznako DOI smo dobili tako, da je bil prvi del povezave http://dx.doi.org izpuščen, drugi del (številka) pa je bil dodan v podpolje 017a (npr.10.1007/11861201). Ker so se podatki podvojili, smo URL iz podpolja 856u izpustili.

Po prvem koraku konverzije smo 9. 1. 2009 programsko preverili aktivnost spletnih povezav. Vse povezave so delovale.

1XX Blok za kodirane podatke

100 Splošni podatki o obdelavi

V drugem koraku konverzije smo uvoženim zapisom dodali privzete vrednosti, kodo namembnosti in pisavo stvarnega naslova (tabela 2).

Polje in podpolje			
100		Splošni podatki o obdelavi	Primer izpolnjenih podpolj
	b	Oznaka za leto izida	d – publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu
	c	Leto izida 1	2005
	e	Koda za namembnost	k – odrasli, zahtevno (neleposlovje)
	h	Jezik katalogizacije	slv – slovenski
	l	Pisava stvarnega naslova	ba – latinica

Tabela 2: Primer izpolnjenih podpolj v polju 100

101 Jezik enote

Jezik enote oz. besedila večine e-knjig (97,56 %) e-knjig je angleščina. V italijanščini jih je 1,1 %, v francoščini 1,24 %, v nemščini 0,07 % in v portugalščini 0,01 %.

En zapis je imel v podpolju 101a vneseno napačno kodo *fra*, ki smo jo popravili v kodo *fre*.

Podatek o jeziku enote je manjkal v 73 bibliografskih zapisih. V vseh 73 je bila država izdaje Italija in kraj izdaje Milano in ker so vsi naslovi v podpolju 200a ali dodatki k naslovu v podpolju 200e v italijanščini, smo zapisom programsko dodali kodo za jezik *ita*, čeprav tega podatka v izvirnih zapisih ni bilo. Dva naslova od 73 sta bila v angleščini, a smo po pregledu predloge ugotovili, da je jezik enote prav tako italijanščina.

102 Država izida ali izdelave

Po prvem koraku konverzije zapisi niso vsebovali podatka o državi izida ali izdelave. Zapisi v formatu MARC 21 so imeli vpisano kodo države "xx (no place, unknown or undetermined)".

Na osnovi podatka o kraju izida smo določili državo. Pripravili smo konverzijsko tabelo (tabela 3) in s pomočjo podatka v podpolju 210a v drugem koraku konverzije programsko vpisali kodo za državo v podpolje 102a.

Podatek v 210a (kraj izida…)	Dodana koda države v 102a
Basel	che
Berkeley (CA)	usa
Belin	deu
Boston	usa
Chichester	gbr
London	gbr
Milano	ita
...	...

Tabela 3: Izsek iz konverzijske tabele (konverzija iz podpolja 210a v podpolje *102a – Država*)

Le trije zapisi niso vsebovali podatka o kraju izida, s pomočjo katerega bi sicer lahko določili državo, in jih bo treba popraviti ročno.

105 Monografsko tekstovno gradivo

V 1.828 bibliografskih zapisov smo v drugem koraku konverzije dodali podpolji *105b – Kode za vrsto vsebine* in *105c – Oznaka za konferenčno publikacijo*. Na osnovi pojavljanja besednih korenov *proceeding** ali *conference** ali *workshop** ali *meeting** ali *symposium** v naslovih v podpoljih 200a ali 200e smo v bibliografske zapise dodali podpolji 105b s kodo *z – zbornik* in 105c s kodo *1 – publikacija s konference ali sestanka.*

135 Elektronski viri

V vse zapise smo dodali podpolje 135a s kodo *d – besedilo* in podpolje 135b s kodo *i – online.*

2XX Blok glavnega opisa

V bloku 2XX je zaradi nepopolnih podatkov v zapisih največ razhajanj med katalogizacijskimi pravili in stanjem v konvertiranih zapisih.

200 Naslov in navedba odgovornosti

200a Stvarni naslov in
200e Dodatek k naslovu

Nepravilnosti, ki smo jih opazili po prvem koraku konverzije in smo jih programsko popravili, so:

- V zapisih so bili dodatki k naslovom zapisani v podpolju 200a in ločeni z dvopičjem. Po analizi smo take naslove delili in vsebino za dvopičjem programsko prenesli v podpolje 200e.
- V 72 bibliografskih zapisih so bili podatki o odgovornosti napačno navedeni (za zadnjo piko) v podpolju 200e (npr. 2000 $aMobile and Wireless Communication Networks $bElektronski vir $eIFIP TC6/WG6.8 Conference on Mobile and Wireless Communication Networks (MWCN 2004) October 25-27, 2004, Paris, France. Elizabeth M. Belding-Royer, Khaldoun Agha, Guy Pujolle). S pomočjo podatkov o avtorjih v poljih 7XX smo avtorje identificirali in jih prenesli v podpolje 200f, razen v primerih, ko je

publikacija s konference ali sestanka (105c = 1). Podatke o avtorjih smo prenesli iz polja 701 v polje 702 in jim dodali kodo avtorstva *340 – urednik*. Takih primerov je bilo 58 in so označeni kot zborniki s konferenc. Pri tem smo na osnovi podatkov o avtorjih v poljih 7XX podatek o odgovornosti brisali iz podpolj 200a in 200e in ga vpisali v podpolje v 200f z začetno frazo "edited by".
- V naslovu so bili vpisani podatki o volumnu iz zbirke (npr. 2000 $aAdvances in Natural Computation (vol. # 4221)), ki smo jih iz podpolja 200a izpustili na osnovi identičnih podatkov v podpolju 225v.
- Splošna oznaka gradiva "[electronic resource]" je bila napačno zapisana na koncu podpolja 200a in smo jo programsko izbrisali.

Nepravilnosti, ki so ostale tudi po drugem koraku konverzije, so:

- V nekaterih zapisih se podatki v podpoljih 200a in 200e ponavljajo.
- Prve črke v besedah so pisane z veliko črko, če je jezik besedila angleščina (npr. 2000 $aQuadratic Programming and Affine Variational Inequalities). Po katalogizacijskih pravilih naj bi besede pisali z malimi začetnicami.
- V nekaterih zapisih so naslov, podatki o odgovornosti in naslov zbirke pisani z velikimi tiskanimi črkami (npr. 2000 $aHIGHER EDUCATION).
- V nekaterih zapisih se vrstni red avtorjev ne sklada z vrstnim redom na predlogi.
- V nekaterih primerih podatki niso pravilno razmeščeni v podpolja polja 200, predvsem v zapisih, ki bi morali vsebovati podpolje *200h – Oznake podrejenega dela* in podpolje *200i – Naslov podrejenega dela*. Napaka je posledica napačne strukture v bibliografskih zapisih že v samem formatu MARC 21 (npr. 2000 $aExpounding the Mathematical Seed, Volume 1: The Translation.)
- V formatu MARC 21 so bili dolgi naslovi v bibliografskih zapisih v polju 245 odrezani, zlepljeni ali jih ni bilo. Kjer je bilo mogoče, smo podatke programsko dopolnili, predvsem na osnovi podatkov iz polj 7XX (primer 2).

Primer 1

MARC 21

```
#2451 $aArtificial Intelligence and
Knowledge Engineering Applications:
A Bioinspired Approach $h[electronic
resource] /$bFirst International
Work-Conference on the Interplay
Between Natural and Artificial
Computation, IWINAC 2005, Las Palmas,
Canary Isl
```

PO PRVEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2000 $aArtificial Intelligence
and Knowledge Engineering Ap-
plications: A Bioinspired Appro-
ach $b[electronic resource] $e
First International Work-Confe-
rence on the Interplay Between
Natural and Artificial Computati-
on, IWINAC 2005, Las Palmas, Ca-
nary Isl
```

NA PREDLOGI

```
Artificial Intelligence and Know
ledge Engineering Applications:
A Bioinspired Approach First In
ternational Work-Conference on
the Interplay Between Natural
and Artificial Computation, IWI
NAC 2005, Las Palmas, Canary Is-
lands, Spain, June 15-18, 2005,
Proceedings, Part II.
```

Primer 2

PO PRVEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2000 $aConceptual Structures: Inspi-
ration and Application $b[electronic
resource] $e14th International Confe-
rence on Conceptual Structures, ICCS
2006, Aalborg, Denmark, July 16-21,
#2006, Proceedings $fedited by Hen-
rik Schärfe, Pascal Hitzler,_Peter Ohrs
#700 1$aSchärfe $bHenrik
#70211$aHitzler $bPascal
#70211$aOhrstrom $bPeter
```

PO DRUGEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2000 $aConceptual Structures
bElektronski vir eInspiration and
Application $e14th International
Conference on Conceptual Structures,
ICCS 2006, Aalborg, Denmark, July
16-21, 2006, Proceedings $fedited
by Henrik Schärfe, Pascal Hitzler,
Peter Ohrstrom
#702 1$aSchärfe $bHenrik $4340 - urednik
#70211$aHitzler $bPascal $4340 - urednik
#70211$aOhrstrom $bPeter $4340 - urednik
```

200b Splošna oznaka gradiva

Tudi v podpolju 200b je po prvem koraku konverzije ostalo nekaj pomanjkljivosti. Splošni oznaki gradiva so bilo pridruženi podatki o odgovornosti in smo jih v drugem koraku konverzije prenesli v podpolje 200f (primer 3).

Primer 3

```
PO PRVEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

   #2000 $aAstrobiology $b[electronic
   resource]. Pascale Ehren freund,
   William Irvine, Toby Owen, Luann
   Becker, Jen Blank, John Brucato,
   Luigi Colangeli, Sylvie Derenne,
   Anne Dutrey, Didier Despois, Anto-
   nio Lazcano,  Francois Robert.
   $e Future Perspectives

PO DRUGEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

   #2000 $aAstrobiology $b[elec-
   tronic resource] $eFuture Per-
   spectives $fPascale Ehrenfre-
   und, William Irvine, Toby Owen,
   Luann Becker, Jen Blank, John
   Brucato, Luigi Colangeli, Sylvie
   Derenne, Anne Dutrey, Didier De-
   spois, Antonio Lazcano, Francois
   Robert.
```

V takih primerih bi bilo treba navedbo odgovornosti še ročno skrajšati, tako da bi navedli samo prvega avtorja in pripisali " … [et al.]" (znak " " predstavlja presledek).

200f Prva navedba odgovornosti

Format MARC 21 ne ločuje med alternativnim (polje 701 v formatu COMARC/B) in sekundarnim osebnim avtorstvom (polje 702 v formatu COMARC/B), zato programska razvrstitev podatkov o avtorjih v polja 701 in 702 v splošnem ni možna.

Dodatna pomanjkljivost pri prenosu polj za avtorje je nastala zato, ker je v zapisih za e-knjige (format MARC 21) kot primarni avtor označen prvi avtor, ki se pojavi v podatkih o odgovornosti (ne glede na vrsto avtorstva).

Tako so se po prvem koraku konverzije v nekaterih zapisih v poljih 700 in 701 znašli tudi uredniki. Prav tako je bil prvi avtor vpisan v polje 700 pri publikacijah z več kot tremi avtorji. Zato smo v drugem koraku konverzije skušali polja 70X urediti s pomočjo podatkov o odgovornosti iz polja 200. Algoritem ni deloval pri pomanjkljivih zapisih, predvsem pri odrezanih in zlepljenih podatkih o odgovornostih, zato je bilo treba nekatere napake popraviti ročno.

Na osnovi analize podatkov, vnesenih v podpolje 200f, in pripadajočih predlog so bili avtorji konvertirani po naslednjih načelih:

Kadar se podatki v podpolju 200f začnejo z "**by***" (3.617 zapisov), so avtorji razvrščeni v polja 700 in 701 s kodo *avtor* v podpolju 0704.

- Kadar je avtor en sam, je prenesen v polje 700.
- Kadar sta avtorja dva (ali trije), je prvi prenesen v polje 700, drugi (in tretji) pa v polje 701.
- Kadar so avtorji več kot trije, so vsi preneseni v polje 701. Če so v podpolju 200f vpisani vsi avtorji, se prenese prvi in se pripiše " … [et al.]" (199 zapisov).
- Izjema! Kadar gre za korporativno primarno odgovornost (polje *710 – Ime korporacije*), so podatki o avtorjih konvertirani v podpolje 7024 s kodo *340 – urednik* (primer 4).

Primer 4

```
#2000 $aTraité de nutrition artifici
elle de l'adulte $bElektronski vir
$fby Didier Barnoud ... [et al.]
#70211$aBarnoud $bDidier $4340 - urednik
#70211$aCano $bNoël $4340 - urednik
#70211$aHasselmann $bMichel $4340 -
urednik
#70211$aLeverve $bXavier $4340 -
urednik
#70211$aSchneider $bStéphane M.
$4340 - urednik
#70211$aVasson $bMarie-Paule $4340 -
urednik
#71002$aLa Société Francophone de Nu-
trition Entérale et Parentérale
```

- Kadar se podatki v podpolju 200f začnejo z "**edited by*"** (5.512 zapisov), so avtorji razvrščeni v polje 702 s kodo avtorstva *340 – urednik* (ne glede na število avtorjev), v polje 200 pa je dodan 1. indikator z vrednostjo *1 – Naslov je pomemben*. Odrezane ali manjkajoče podatke o odgovornosti, ki so nakazovali uredništvo (npr. edit, edi, ed, e, edited by), smo na osnovi analize podatkov in preverjanja predlog tudi v polju 200 konvertirali v obliko "edited by*". Če so bili avtorji več kot trije, smo v podpolju 200f pustili ime prvega avtorja in dodali " … [et al.]".
- Odrezane, zlepljene in izpuščene podatke o odgovornosti smo v nekaterih primerih lahko popravili na osnovi podatkov o avtorjih iz polj 70X (primer 5).

Primer 5

MARC 21

```
#1001 $aBrazdil, Pavel
#24510$aKnowledge Discovery
in Databases: PKDD 2005 $h[elec-
tronic resource] / $b9th Euro-
pean Conference on Principles
and Practice of Knowledge Dis-
covery in Databases, Porto, Po-
rtugal, October 3-7, 2005, Pro-
ceedings $cedited by Pavel Braz-
dilRui Camacho, Jo
```

PO PRVEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2000 $aKnowledge Discovery in
Databases: PKDD 2005 $b[elec-
tronic resource] $e9th Europ-
an Conference on Principles and
Practice of Knowledge Discovery
in Databases, Porto, Portugal,
October 3-7, 2005, Proceedings
$fedited by Pavel BrazdilRui
Camacho, Jo
#7001 $aBrazdil $bPavel
```

PO DRUGEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2001 $aKnowledge Discovery in
Databases $bElektronski vir
$ePKDD 2005 $e9th European
Conference on Principles and
Practice of Knowledge Discovery
in Databases, Porto, Portugal,
October 3-7, 2005, Proceedings
$fedited by Pavel Brazdil ...
[et al.]
#7021 $aBrazdil $bPavel $4340 – urednik
```

- V nekaterih zapisih se je isti avtor pojavil dvakrat. Če smo lahko na osnovi podatkov v 200f ali 200g ugotovili, da je šlo za različne vrste avtorstva, smo pustili eno polje 7XX in dodali dve kodi za vrsto avtorstva (primer 6).

Primer 6

PO PRVEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2000 $aFluid Mechanics of Flow
Metering $b[electronic resource]
$fby Wolfgang Merzkirch, Klaus
Gersten, Franz Peters, Venkate-
sa Vasanta Ram, Ernst Lavante,
Volker Hans $gedited by Wolf-
gang Merzkirch
#700 1$aMerzkirch $bWolfgang
#70111$aGersten $bKlaus
#70111$aHans $bVolker
#70111$aLavante $bErnst
#70111$aMerzkirch $bWolfgang
#70111$aPeters $bFranz
#70111$aVasanta Ram $bVenkatesa
```

PO DRUGEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

```
#2001 $aFluid Mechanics of Flow
Metering $bElektronski vir
$fby Wolfgang Merzkirch ... [et al.]
$gedited by Wolfgang Merzkirch
#701 1$aMerzkirch $bWolfgang
$4070 - avtor $4340 - urednik
#70111$aGersten $bKlaus $4070 - avtor
#70111$aHans $bVolker $4070 - avtor
#70111$aLavante $bErnst $4070 - avtor
#70111$aPeters $bFranz $4070 - avtor
#70111$aVasanta Ram $bVenkatesa
$4070 - avtor
```

V nekaterih zapisih podpolja 200f ni bilo možno ustrezno programsko popraviti. Napake so npr. ostale v primerih, kjer se vrstni red avtorjev v podpolju 200f in v poljih 7XX ne ujemata.

200g Naslednja navedba odgovornosti

Med vsemi bibliografskimi zapisi za e-knjige je 84 zapisov imelo podpolje 200g. Pri vseh je šlo za sekundarno avtorstvo, tako da smo v podpolje 7024 uvrstili kodo avtorstva *340 – urednik*. Podpolje 200g smo za vse zapise, ki so vsebovali več kot tri avtorje, programsko popravili. Pustili smo le prvo ime in dodali " … [et al.]".

Opazili smo tudi, da se v nekaterih zapisih podatek o istem uredniku pojavi dvakrat. V takih zapisih smo eno polje 702 brisali.

205 Izdaja

Po prvem koraku konverzije je 482 zapisov vsebovalo podpolje 205a, vendar so bili podatki vneseni različno, tudi napačno, in niso bili skladni s katalogizacijskimi pravili (npr. Second Edition namesto pravilno 2nd ed.).

Po natančni analizi vsebine v podpolju 205a smo s pomočjo konverzijske tabele (tabela 4) in z upoštevanjem jezika publikacije podatke programsko popravili.

Podatek v 205a po prvem koraku konverzije in jezik publikacije	Podatek v 205a po drugem koraku konverzije
1. ; eng	1st ed.
1.Auflage. ; eng	1. Aufl.
11., überarbeitete Auflage. ; ger	11., überarbeitete Aufl.
1st Edition. ; eng	1st ed.
2. ; eng	2nd ed.
2. Auflage. ; eng	2. Aufl.
2., aktualisierte Neuausgabe. ; eng	2., aktualisierte Neuausg.
2a edizione.	2a ed.
2nd arranged and supplemented edition. ; eng	2nd arranged and supplemented ed.
2nd ed. ; eng	2nd ed.
2nd Edition. ; eng	2nd ed.
2nd extended and revised edition. ; eng	2nd ed.
2nd Revised and Enlarged Edition. ; eng	2nd extended and revised ed.
2nd Revised Edition. ; eng	2nd revised and enlarged ed.
...	...

Tabela 4: Izsek iz konverzijske tabele za podatke iz podpolja 205a

Kljub temu je ostalo nekaj napak vezanih na podatke o izdaji, kar je posledica napačnega vnosa že v sam format MARC 21. Podatek o izdaji se ponekod pojavi kot del naslova in se prenese v podpolji 200a ali 200e, kar je bilo treba popraviti ročno (14 zapisov).

210 Založništvo, distribucija itd.

210a Kraj izida, distribucije itd.

Podatke v podpolju 210a smo s pomočjo konverzijske tabele programsko popravili (tabela 5).

Podatek v 210a po prvem koraku konverzije	Podatek v 210a po drugem koraku konverzije
Berkeley, CA	Berkeley (CA)
Boston, MA	Boston (MA)
New York, NY	New York (NY)
New York, NY	New York (NY)
Totowa, NJ	Totowa (NJ)

Tabela 5: Konverzijska tabela za podatke v podpolju 210a

Kadar sta bila v podpolju 210a vnesena dva kraja, smo podpolje ponovili in drugi kraj vpisali v novo podpolje.

Trije zapisi so bili brez podatka o kraju založbe in so posledično ostali tudi brez kode za državo v polju 102. Take zapise bi bilo treba ročno popraviti oz. dopolniti.

210c Ime založnika, distributerja itd.

V Prekatu (pogl. 4.2.1.1, str. 54) piše, da izpuščamo generične izraze za založbe in kratice za pravno organizacijo založb (d. d., Ltd., GmbH itn.) [2].

Zato smo v drugem koraku konverzije zapisov iz podpolja 210c izpustili izraze: “Verlag” “, Inc.” “ Inc. ”,”,Inc. Boston,”,”, Inc. Dordrecht”, “Inc. New York”,” LLC”,” GmbH”, “GmbH, Wiesbaden”, “GmbH Berlin Heidelberg”, “ GmbH” (znak “ ” predstavlja presledek). Omenjene kratice smo določili s pomočjo analize vseh vnesenih podatkov v podpolje 210c.

Med založniki v podpolju 210c so se napačno pojavljali avtorji, ki so nosilci avtorske pravice, kar smo programsko popravili. Za to smo uporabili konverzijsko tabelo, ki so jo uredili katalogizatorji iz Centralne tehnične knjižnice Univerze v Ljubljani (CTK).

210d Leto izida, distribucije itd.

Podpolja nismo spreminjali. Primerjava podatkov s publikacijami pa je pokazala, da podatki niso vedno skladni s predlogo, predvsem se ne ujemajo s podatki o avtorski pravici (copyright), česar pa ni možno programsko popraviti.

215 Fizični opis in
230 Območje posebnih podatkov: elektronski viri

Po prvem koraku konverzije so se podatki o fizičnem opisu prenesli v podpolje 215c v obliki “v.: digital”. To polje smo v drugem koraku konverzije brisali in v podpolje *230a – Oznaka in obseg vira* dodali vsebino *El. knjiga*.

225 Zbirka

V sistemu COBISS.SI normativne oblike naslovov zbirk niso določene, zato ima v vseh zapisih prvi indikator vrednost *1 – Ne obstaja normativna oblika*.

3XX Blok za opombe

300a Besedilo opombe

Vsem zapisom je dodana opomba: “Zapis avtomatsko prevzet s spletne strani založnika Springer”.

6XX Blok za vsebinsko analizo

606 Tematska predmetna oznaka in
610 Prosto oblikovane predmetne oznake

V nekaterih bibliografskih zapisih se iste predmetne oznake pojavijo enkrat kot primarne in drugič kot sekundarne oznake

(format MARC 21). Po prvem koraku konverzije v format COMARC/B so zato ti zapisi vsebovali podvojene tematske predmetne oznake v poljih 606: enkrat s kodo sistema *LC – Library of Congress Subject Headings* in enkrat brez nje.

Vse predmetne oznake brez podpolja 2 smo programsko prenesli v polje *610 – Prosto oblikovane predmetne oznake* in jih ponovili v podpoljih 610a, pri tem smo iz zapisov izločili vse podvojene predmetne oznake. Dodali smo jim tudi podpolje *610z – Jezik predmetne oznake.* Prednost so imele predmetne oznake v polju 606 s kodo sistema *LC* (gl. primer 7).

Primer 7

```
PO PRVEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

   6061 [a]Computer Communication
   Networks [2]LC
   6061 [a]Computer science [2]LC
   6061 [a]Logic design [2]LC
   6061 [a]Software engineering [2]LC
   6061 [a]Computer Science
   6061 [a]Computer Communication
   Networks
   6061 [a]Logics and Meanings of
   Programs
   6061 [a]Programming Languages,
   Compilers, Interpreters
   6061 [a]Software Engineering
   6061 [a]Special Purpose and
   Application-Based Systems

PO DRUGEM KORAKU KONVERZIJE V COMARC/B

   6061 [a]Computer Communication
   Networks [2]LC
   6061 [a]Computer science [2]LC
   6061 [a]Logic design [2]LC
   6061 [a]Software engineering [2]LC

   6100 [z] eng - angleški
   [a]Logics and Meanings of Programs
   [a]Programming Languages, Compi-
   lers, Interpreters
   [a]Special Purpose and Applica-
   tion-Based Systems
```

Nekatere prosto oblikovane predmetne oznake so v bibliografskih zapisih v formatu MARC 21 pisane skupaj in ločene z znakom "/" (npr: Biophysics/Biomedical Physics, Pharmacology/Toxicology); takšnih oblik nismo popravljali.

675 Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK)

675c Vrstilec za iskanje

Zapisi po prvem koraku konverzije niso imeli obveznega podpolja 675c. To pomanjkljivost smo skušali odpraviti s pomočjo bloka 6XX.

V zapisih za e-knjige so bile tematske predmetne oznake in prosto oblikovane predmetne oznake v angleščini. Podpolje *675c – Vrstilec za iskanje* smo dodali na osnovi ujemanja predmetnih oznak in angleškega prevoda šifranta v tem podpolju (primer 8 in 9).

Programsko smo 7.992 zapisom dodali podpolje 675c, nekaterim tudi po več podpolj 675c. Podpolje 675c se pojavi v 11.896 zapisih.

Primer 8

```
#6061 $aOncology $2LC;
#675 $c616-006 - Tumours.
Neoplasms. Oncology
```

Primer 9

```
#6061 $aMetaphysics $2LC;
#675 $c11 - Metaphysics. Ontology
```

7XX Blok za podatke o odgovornosti

Postopek konverzije polj 70X je podrobneje opisan v poglavju o podpoljih 200f in 200g. V bibliografskih zapisih za e-knjige je 21.677 polj 70X. V sistemu vzajemne katalogizacije v COBISS.SI je vzpostavljena normativna kontrola osebnih imen in je vnos enotne značnice za avtorje možen le preko normativne baze podatkov v podpolju 70X3 – *Številka normativnega zapisa* [1]. Tega postopka programsko ni mogoče izvesti.

Kjer podpolj 200f ali 200g ni bilo, polj 70X nismo popravljali in so ostala takšna, kot so bila po prvem koraku konverzije iz formata MARC 21.

700 Osebno ime – primarna odgovornost

Pri vseh zapisih ima 2. indikator v polju 700 vrednost *1 – Vnaša se priimek in ime*.

701 Osebno ime – alternativna odgovornost

Pri vseh zapisih sta naslednja indikatorja:

- v polju 701 indikator 1 z vrednostjo *1 – Izpiše se v bibliografijah in na listkih*,

- v polju 701 indikator 2 z vrednostjo *1 – Vnaša se priimek in ime.*

Polje 701 je nastalo s programskim razvrščanjem osebnih imen avtorjev s primarno ali alternativno odgovornostjo.

702 Osebno ime – sekundarna odgovornost

Zapisi imajo naslednja indikatorja:

- v polju 702 indikator 1 z vrednostjo *1 – Izpiše se v bibliografijah in na listkih,*
- v polju 702 indikator 2 z vrednostjo *1 – Vnaša se priimek in ime.*

710 Ime korporacije – primarna odgovornost

Štirinajst e-knjig ima v bibliografskem zapisu primarno odgovornost vezano na ime korporacije. V petih primerih smo podatke o avtorjih iz 200f programsko konvertirali v polje 702 in dodali kodo uredništva *340 – urednik.* Podatkov o korporativnih avtorjih pri uvozu nismo spreminjali.

Zapisi imajo naslednje indikatorje:

- v polju 710 indikator 1 z vrednostjo *0 – Ime korporacije*,
- v polju 710 indikator 2 z vrednostjo *1 – Ime, vneseno pod sedežem ali jurisdikcijo* (3 zapisi),
- v polju 710 indikator 2 z vrednostjo *2 – Ime v naravnem vrstnem redu* (11 zapisov).

Indikatorji so se konvertirali pri prvem koraku konverzije iz formata MARC 21, zato jih nismo spreminjali.

712 Ime korporacije – sekundarna odgovornost

Vsi bibliografski zapisi vsebujejo polje 712, kamor se je po prvem koraku konverzije prenesla sekundarna korporativna odgovornost (npr. 71202 $aSpringerLink $cOnline service).

8XX Blok za mednarodno rabo

856 Elektronska lokacija in dostop

Vsi bibliografskih zapisi so vsebovali podpolje 856u. Ker so naslovi URL temeljili na DOI, smo jih konvertirali v polje 017 (gl. podrobnosti pod naslovom *017 Drugi standardni kvalifikatorji*).

856u Enotna lokacija vira (URL)

Trije zapisi so vsebovali URL, ki ni temeljil na DOI, zato smo URL pustili v prevzeti obliki.

856z Javna opomba

V bibliografske zapise bi bilo treba dodati opombo o dostopnosti gradiva. V CTK so nam povedali, da se opomba lahko spreminja. Glede na to je primerneje, da opombo vpišemo v bazo podatkov ELINKS, ker to omogoča enostavnejše popravljanje podatkov le na enem mestu. ELINKS je zaenkrat možno uporabljati le za serijske publikacije, vendar smo se odločili, da uporabo razširimo tudi na e-knjige. Opombo o dostopnosti bomo vpisali naknadno, po vključitvi dopolnitev, ki bodo omogočile vnos podatkov za monografske publikacije v ELINKS.

9XX Blok za nacionalno rabo

992 Polje za lokalne potrebe

V zapise je dodano podpolje 992b, namenjeno lokalnim potrebam knjižnice CTK (npr. oznaka “Springer01” za paketni uvoz bibliografskih zapisov iz formata MARC 21).

ZAKLJUČEK

V prispevku smo želeli prikazati, kje so bile pri uvozu bibliografskih zapisov za e-knjige založbe Springer največje težave, in opozoriti na napake, ki jih ni bilo mogoče programsko odpraviti in so v bibliografskih zapisih ostale.

Predvidevamo, da so bili zapisi v formatu MARC 21 kreirani avtomatsko z naslovnic e-knjig, saj se je izkazalo, da nekateri podatki v zapisih niso skladni s predlogami in posledično s katalogizacijskimi pravili.

V konvertiranih zapisih so tudi napake in neskladja s slovenskimi katalogizacijskimi pravili, ki jih je možno odpraviti le ročno.

Reference

[1] COMARC/B format za bibliografske podatke [Elektronski vir]: priročnik za uporabnike. Maribor: IZUM, 2008. Dostopno na: (http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?-tabid=38&type=manual&manual=Comarc_B_svn (1. 4. 2009, dostop z uporabniškim imenom in geslom.)

[2] Dimec Z., M. Hočevar, I. Kavčič (ur.). PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil. 1. popravljena izd. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001.

[3] ISBN Prefixes and Publishers Number Ranges. Dostopno na: http://isbn-international.org/converter/ranges.htm (1. 4. 2009).